artimas centrinės Žemaitijos pietvakarinės dalies laidojimo paminklams, ypač Paežerio, Šilalės raj., VII-VIII a. kapams.

## PAŠILIŲ (PANEVĖŽIO RAJ.) PILKAPIŲ IR KAPINYNO BANDOMIEJI KASINĖJIMAI 1975 METAIS

Juozas Markelevičius

Panevėžio rajono Ramygalos apylinkėje yra du Pašilių kaimai. Vienas jų - prie kelio Kaunas-Panevėžys. Jame yra ariamas senkapis. Antras Pašilių kaimas yra apie 6 km į V nuo Ramygalos. Čia, netoli Naujasodžio kalūkio gamybinio centro, žvyro karjero pakraštyje ir ariamoje dirvoje išliko apardytas kapinynas. Statydami gamybinio centro pastatus ir kasdami žvyrą, kolūkiečiai rasdavo įvairių senienų: apyrankių, žiedų, segių. 1975 m. MMT žvalgė kaimo archeologinius paminklus ir žvyrduobės P krašte keliose vietose pastebėjo kapų duobių kontūrus ir pavienius kaulus[1]. Kapų duobės užpildytos žeme su degėsiais. Vienoje jų aptikta arklio kaulų (kojos kaulas ir 2 šonkauliai), kitoje išliko dešinioji žmogaus griaučių pusė. Mirusysis buvęs palaidotas 0,6 m gylyje, galva į V. Iš griaučių išliko tik dešinioji koja, dešinioji ranka ir dalis šonkaulių. Ant dešiniosios rankos buvo storagalė apyrankė, o ant piršto - pusapvalio pjūvio įvijinis žiedas. Krūtinės srityje rasta lankinė žieduotoji segė, dubens srityje - geriamojo rago sidabrinio ornamentuoto apkalo fragmentai.

Pagal radinius kapą tenka datuoti V-VI a. Nors dalis kapinyno

---

[1] Ю. Маркелевичюс, М. Пачеса, Новые погребальные памятники в Паневежском районе, - АО 1975 года, М., 1976, с. 439.

jau sunaikinta, bet dalis turėtų būti dar išlikusi (bent apie 0,2-o,3 ha ploto).

Apie 60 m į P nuo žvyrduobės pakraščio aptikti išlikę 7 pilkapiai. Pilkapių skersmuo 7-8 m, aukštis - 0,6-0,7 m. Kai kurie jų apaugę krūmais, iškasinėti duobėmis, ant vieno pastatytas cementinis antkapis. Iš kai kurių pilkapių sampilų matyti akmenų viršūnės, todėl galima teigti, kad pilkapiai buvę su akmenų vainikais.

Vienas pilkapis, buvęs prie pat ariamo lauko, ištirtas. Pilkapis buvo gerokai apardytas. R jo pakraštys nuartas, viršūnė išvagota grioviais (atrodo, kad per sampilą pravažiuota su plūgu). Pagal likučius galima spręsti, kad pilkapis buvęs 8 m skersmens ir apie 0,6 m aukščio. Tyrinėjant pilkapį, sampile rasta vienas kitas 30-40 cm skersmens akmuo. Žemė sampile permaišyta, joje nemažai sulaužytų ir pažaliavusių kaulų. Aiškiai pastebima, kad sampilas kelis kartus perkastas. Tarp išmėtytų kaulų pilkapio PV pakraštyje, 0,5 m gylyje, rastas siauraašmenis pentinis kirvis (ilgis - 19 cm, plotis penties - 6,5 cm, ašmenys 5 cm pločio).

Kiek giliau, 0,7-1 m gylyje, aptikti 4 sveiki ir keletas suardytų vėlesnio laikotarpio kapų. Mirusieji laidoti 2,2x0,5-0,7 m dydžio duobėse, mediniuose karstuose (rasta karsto vinių), galvomis į V ir PV. Beveik visų mirusiųjų dešinė ranka sulenkta ir padėta ant krūtinės, kairė ranka sulenkta ir padėta ant kairiojo peties.

Kapuose rasta Kristinos (1632-1654), Gustavo Adolfo (1621-1632) ir Jono Kazimiero kaldinti šilingai. Monetos į kapą dėtos labai įvairiai. Kai kur jos rastos dubens srityje, sulipusios po kelias, kitos ant kojų, krūtinės, galvos. Galimas dalykas, kad pastarosios buvo uždėtos ant karsto viršaus.

Rastieji vėlyvi kapai paaiškina, kad m.e. pirmųjų amžių kapai

pilkapyje suardyti XVII a., laidojant mirusiuosius.

Taigi žvalgomojo pobūdžio kasinėjimai Pašilių kapinyne ir pilkapiuose leidžia teigti, kad žmonės čia II-IV a. laidoti pilkapiuose, apjuostuose akmenų vainiku, vėliau kapinyne į Š nuo pilkapių, o XVI-XVII a. vėl pilkapių vietoje.

## VILKIAUTINIO (VARĖNOS RAJ.) PILKAPYNO TYRINĖJIMAI 1974 METAIS

Pranas Kulikauskas

1974 m. vasarą VVU tęsė Vilkiautinio, Varėnos raj., pilkapyno tyrinėjimus: ištyrė du ardomus pilkapius pilkapyno Š pakraštyje[1] ir ilgojo pilkapio ŠV galą[2].

Pilkapis Nr. 6(3) buvo prie pat lauko keliuko, einančio iš V. Šimkonio sodybos į Vilkiautinį, nuo pilkapio Nr. 1, tyrinėto 1974 m., į ŠR 25 m nuotolyje. Jo Š papėdė buvo ariama. Iš aplinkinio tereno jis išsiskyrė apie 50-75 cm aukščio ir 7-8 m skersmens beforme kalvele. Paviršiuje matėsi duobės, kyšojo pavienių akmenų viršūnės. Pilkapio sampilo V pusė labiau suplokštėjusi, o R palaipsniui perėjo į čia esančios natūralios pakilumos šlaitą. Dviejų ryškesnių duobių skersmuo siekė iki 1,5 m. Pasakojama, kad savo metu čia būta gana didelės krūsnies, iš kurios vėliau akmenys buvo surinkti. Pilkapis ištirtas 10x10 m dydžio perkasa, kurios V ir R kraštas sužymėtas raidėmis - A-K, o Š ir P kraštas - skaičiais - 1-10. Kontrolinė juosta buvo

---

[1] Sudarytame situacijos planelyje jie pažymėti Nr. 9 ir 18. Pagal tyrinėjimų eilę tai būtų pilkapis Nr. 6(3) ir Nr. 7(18).

[2] П. Куликаускас, Курганный могильник У-УІІІ вв. в местности Вилькяутинис, - АО 1974 года, М., 1975, с. 407-408.